

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Шпака Андрія Дмитровича

«Просторова диференціація регіонів України»,

поданої на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

1. Актуальність обраної теми, мета та задачі дослідження

В умовах адміністративно-політичної перебудови та децентралізації функцій державного управління, а також через збільшення державних витрат, зниження економічних показників та усвідомлення потреби у вільному ринку гостро виникає проблема складної просторової диференціації різних регіонів України. Істотні відмінності між сучасними регіонально-адміністративними утвореннями, як в територіальному, технологічному, ресурсному, так і в соціально-культурному розрізах поглиблюють дію об'єктивної закономірності раціонального розподілу продуктивних сил і супроводжуються наявністю певних негативних соціальних і економічних наслідків в різних регіонах. В оперативному режимі мають змінюватись підходи до формування і реалізації регіональної політики управління соціально-економічним розвитком з урахуванням науково-обґрунтованих результатів дослідження територіальної диференціації динаміки розвитку продуктивних сил. Першочергового вирішення потребує проблема пошуку ефективного механізму управління процесами формування ефективної структури виробництва згідно з наявним природно-ресурсним, економіко-виробничим та соціально-культурним потенціалом регіонів.

За таких умов, системне дослідження просторових структур та процесів управління регіональною диференціацією є чи не основним аспектом ефективної перебудови соціально-економічного середовища регіону, а отже, обрана тема дисертаційної роботи є своєчасною та надзвичайно актуальною. Вона відповідає обраній спеціальності та сутності поставленої наукової проблеми, вказує на мету дослідження і його завершеність, а результати даної роботи мають важливе значення для подальшого розвитку наукової теорії

продуктивних сил, виробничих відносин та продуктивності суспільної праці.

2. Новизна та обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій

Усі наукові положення, сформульовані в даній дисертаційній роботі, висновки та рекомендації характеризуються високим рівнем обґрунтованості. Вони зроблені на основі систематизації фундаментальних економічних явищ та критичної оцінки сучасних наукових підходів до їх теоретичної інтерпретації. Множинний підхід до викладу теоретичної частини роботи та детальна систематизація різних науково-теоретичних суджень свідчить про високий ступінь достовірності окреслених наукових положень та поставлених завдань, а також про адекватність вибору і застосування методів їх вирішення. Сформульовані висновки узагальнюють і конкретизують отриманий особисто автором науковий результат та його прикладне значення для підвищення ефективності управління регіональною економікою.

Широкий спектр опрацьованої науково-методичної літератури з різних галузей економічної науки вітчизняних і зарубіжних авторів свідчить про глибоке і всебічне осмислення висунутих положень з управління соціально-економічним розвитком регіону та є інформаційною базою даної дисертації. У роботі опрацьовано великий масив офіційної статистичної інформації та активно використовуються ключові положення нормативно-законодавчих актів, що підтверджує об'єктивність проведеного дослідження. Наукова достовірність отриманих результатів дисертації підтверджується високою здатністю проведених статистичних вибірок відтворювати основні характеристики досліджуваних генеральних сукупностей.

Для обґрунтування основних наукових положень використовувались наукові праці з дослідження механізмів управління економікою на галузевому, міжгалузевому та регіональному рівнях, моделювання державного управління соціально-економічним розвитком регіонів, теорії та практики територіальної організації продуктивних сил, а також самостійно проведене дослідження організаційно-економічних механізмів регулювання територіального розвитку під впливом просторової диференціації регіонів.

Ознайомлення зі змістом дисертації, автореферату та основних наукових

праць Шпака А.Д. дає можливість констатувати, що істотні науково-теоретичні та методичні положення, висновки та рекомендації, сформульовані автором самостійно.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в поглибленні теоретичних і методичних засад щодо моніторингу та стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів і згладжування негативного впливу просторової асиметрії розміщення продуктивних сил.

Найвагомішими науковими результатами, які покликані розкрити сутність і зміст дисертації, мають наукову новизну, є такі:

Розроблено науково-методичний підхід до управління просторовою диференціацією соціально-економічного розвитку регіону, який вперше ґрунтується на визначенні показників технологічної ефективності і формування оптимальної структури просторової диференціації регіонів та дозволяє підвищити якість та рівень життя населення та забезпечити економічне зростання територій.

У свою чергу дослідження показників технологічної ефективності та формування оптимальної структури просторової диференціації регіонів здійснюється з використанням інструментарію рейтингового оцінювання їх соціально-економічного розвитку, методичний підхід до формування якого, доповнено використанням методу таксономії та способом визначення меж об'єкта дослідження в універсальній системі номенклатурних територіальних одиниць для статистики (NUTS).

В дисертації розвинуто і доповнено науково-методичний підхід до оцінювання рівня соціально-економічного розвитку регіону. Зокрема, досягнення оптимальної технологічної ефективності економіки регіону шляхом оптимізації співвідношення кількості зайнятого населення за видами економічної діяльності, основних засобів і капітальних інвестицій в окремо взятому регіоні ґрунтується на аналізі показника ефективності окремих витрат.

Серед інших наукових результатів, спрямованих на удосконалення існуючих теоретико-методичних та практичних засад і механізмів подолання соціально-економічної диференціації регіонів доцільно відзначити науково-методичне обґрунтування процесу формування сценаріїв розвитку регіонів, в

основу якого покладено використання моделей аналізу та прогнозування тенденцій розвитку регіонів, і який дозволяє визначити рівень диференціації між регіонами та вказує на можливі резерви, пов'язані з вирівнюванням диспропорцій їх розвитку. Це в свою чергу забезпечує визначення оптимального сценарію, прийняттого за будь-якого варіанту розвитку подій з огляду на досягнення регіональних стратегічних цілей.

Також слід відзначити, що в роботі удосконалено моделі аналізу та прогнозування тенденцій розвитку регіонів на основі обґрунтування переваг використання відповідних науково-теоретичних методів оцінки диференціації регіонів і подолання депресивності просторового розвитку, та формування алгоритму використання економіко-математичних методів та моделей при дослідженні даної наукової проблематики.

3. Аналіз відображення результатів дослідження в публікаціях та авторефераті

Ключові положення з основного змісту дисертації опубліковано у 10 друкованих наукових працях, серед яких: 6 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття – у зарубіжному виданні, 3 публікації – за матеріалами конференцій.

Основні результати дисертації оприлюднені та обговорювались на міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних конференціях в різних регіонах держави з 2013 по 2015 роки. Кількість друкованих праць та їх обсяг відповідає вимогам основного законодавства з питань освіти, опублікування результатів наукових робіт та здобуття наукових ступенів.

Змістове наповнення автореферату свідчить про високий рівень проведених досліджень та широку поінформованість здобувача про шляхи вирішення проблеми оцінювання, аналізу та управління структурною динамікою кластерних утворень регіонів та виявлення внутрішніх зв'язків між ними. Автореферат оформлений згідно з вимог і містить відомості про зміст дисертації, ступінь новизни розробок, теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Матеріал автореферату та дисертації викладено чітко, послідовно, коректно, науковим стилем. Ілюстративний матеріал допомагає зрозуміти й оцінити основні ідеї роботи.

4. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Аналіз дисертації дає підставу визначити, що вона є закінченим самостійним дослідженням, яке має значну наукову та практичну цінність для вирішення завдання з подальшого розвитку теоретико-методичних положень та розробки практичних рекомендацій щодо управління просторовою диференціацією соціально-економічного розвитку регіонів. Основні результати дослідження та висновки є конкретними, достатньо аргументованими та являють собою предмет для захисту.

За своєю структурою, обсягом і оформленням дисертація відповідає вимогам МОН України до кандидатських дисертацій. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків і офіційних документів про впровадження результатів дослідження.

5. Значимість результатів дослідження для науки і практики

Відзначимо, що запропонований методичний підхід до управління просторовою диференціацією соціально-економічного розвитку регіону є науково-обґрунтованим результатом, який у сукупності з удосконаленням науково-методичним підходом до оцінювання рівня соціально-економічного розвитку регіону розв'язує конкретне наукове завдання з розробки системи методів аналізу структурної динаміки кластерних утворень регіонів та, з теоретичної точки зору, має цінність для економічної науки.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що теоретичні положення в дисертації доведені автором до конкретних пропозицій щодо вдосконалення системи управління регіональним розвитком окремого територіального утворення, що особливо важливим є в умовах існуючих тенденцій децентралізації та динамічної перебудови адміністративно-організаційних структур управління соціально економічним розвитком на всіх рівнях.

Основні науково-практичні результати дисертації, такі як науково-методичний підхід до просторової диференціації та структурної обумовленості соціально-економічного розвитку регіонів України, впроваджені у роботу Департаменту економічного розвитку і торгівлі Закарпатської облдержадміністрації, (довідка № 021/764 від 27.10.2015 р.).

Основні теоретичні результати наукового дослідження використовуються в навчальному процесі економічного факультету ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника” при викладанні курсів “Регіональна економіка”, “Прогнозування соціально-економічних процесів” (довідка № 01-15/03/1406-1 від 11.09.2015 р.).

6. Можливі шляхи використання результатів дослідження

Прикладні результати дисертаційної роботи можуть бути використані в реальному секторі економіки шляхом формування дієвої системи державного управління, яка через розробку і реалізацію соціально-орієнтованих та економічно-значущих програм сприятиме підвищенню рівня економічного зростання та зниження соціальної напруги в регіонах.

Удосконалена модель аналізу та прогнозування тенденцій розвитку регіону може бути використана при розробці нових підходів до планування основних показників економічного зростання регіону, а також при обґрунтуванні пріоритетних напрямів управління його соціально-економічним розвитком.

Результати дисертаційної роботи доцільно рекомендувати до використання в якості підґрунтя для подальших наукових розробок, спрямованих на вибір альтернативних варіантів управлінських рішень в сфері державного управління.

7. Зауваження, недоліки та дискусійні питання дисертаційної роботи

У цілому дисертаційна робота Шпака Андрія Дмитровича заслуговує позитивної оцінки. Разом з тим, слід відзначити деякі недоліки та дискусійні моменти, які, однак, не знижують загального позитивного враження від отриманих наукових результатів:

1. Використовуючи метод аналізу середовища функціонування DEA для дослідження ефективності розвитку регіонів, автор наголошує на тому, що центральним поняттям даного методу є ефективність, проте не зрозуміло, що саме вкладається у поняття ефективності функціонування регіону і чи пропонується алгоритм розрахунку показника ефективності функціонування регіону.

2. Доцільним було б дослідження можливості застосування єдиного

економічного механізму в оперативному управлінні просторовою диференціацією регіонів.

3. В роботі варто б було більше уваги приділити ймовірному впливу децентралізації регіонів на згладжування негативних і підсилення позитивних наслідків просторової диференціації.

4. Потребує більш чіткого визначення позиція автора щодо мети сценарного моделювання та прикладного значення його використання в процесі управління соціально-економічним розвитком регіонів.

5. В роботі використовуються складні за структурною побудовою таблиці, які важко сприймаються, і через це втрачають свою інформативність. Такий аналітичний матеріал слід було б винести в додатки, а по тексту роботи детальніше розкрити його зміст та призначення.

Однак, зазначені недоліки суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку наукової і прикладної цінності дисертаційної роботи, яка охоплює широкий комплекс питань.

8. Висновок

Дисертаційна робота Шпака Андрія Дмитровича на тему “Просторова диференціація регіонів України”, представлена на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка, є самостійною, завершеною науковою працею, в якій одержано нові науково-обґрунтовані теоретичні і практичні результати щодо формування підходу до управління соціально-економічним розвитком регіонів, який враховує вплив просторової диференціації та сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень.

Проведений аналіз дисертаційної роботи дозволив зробити наступні висновки:

дисертаційні розробки достатньою мірою обґрунтовані, містять наукову новизну та мають практичну цінність;

зроблені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки роботи;

зважаючи на актуальність поставленої наукової задачі, отриманих нових

наукових та практичних результатів, вважаємо, що подана до захисту дисертація відповідає усім вимогам п.п. 9, 11, 12 та 14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567;

за складом вирішених задач дисертація відповідає паспорту спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

У зв'язку з цим, вважаю, що автор дисертації, Шпак Андрій Дмитрович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент:

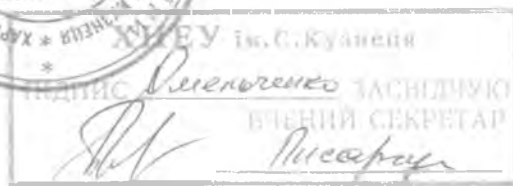
доцент кафедри банківської справи

Харківського національного

економічного університету

імені Семе́на Кузне́ця

кандидат економічних наук, доцент

О.І. Омельченко

